

28.01.2021

POL-2020-86659

Poliisihallitus

Lausunto poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuusohjelman 2021-2024 luonnoksesta

1. Kommentteja koskien johdantoa ja yleisiä asioita

Hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö on konsernistrategian tärkein mahdollistaja. Liikennevalvonta- ja liikenneturvallisuuden toimenpiteet edellyttävät monelta osin erityistä osaamista. Tämä osaamisen kehittäminen ja henkilöstön osaamisen täysimääräinen hyödyntäminen ovat yksi menestystekijä sisäministeriön konsernistrategian tavoitteiden toteuttamisessa poliisin liikennevalvonnassa ja liikenneturvallisuustoiminnassa.

Tämä maininta kuvaa hyvin liikennepoliisityön arkea paikallispoliisissa. Valvontaa suorittava henkilöstö on osaavaa ja sitoutunutta ja heillä on todella kattava erityisosaamista. Kyse on menestystekijästä, jota kannattaa vaalia ja kehittää.

Liikenne on oleellinen osa ihmisten elämää ja yhteiskuntaa. Myös liikenteessä väestön tulee nauttia oikeusjärjestelmän takaamasta turvasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä tai onnettomuuksista johtuvaa pelkoa ja turvattomuutta.

Liikenneturvallisuus nähdään myös paikallispoliisissa osana turvallisuustyötä, joka vaatii oman työaikansa ja erityisosaamisensa. Se ei ole poliisin lisä- tai oheistoimintaa, vaan johdettua ja ammattitaitoista turvallisuustyötä.

Liikennevalvonta ja liikenneturvallisuuden ylläpitäminen ovat valvonta ja hälytystoiminnan ja liikennevalvonnan perustoimintaa. Liikennevalvonta on poliisin keskeinen tapa vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja liikenteessä ilmenevään rikollisuuteen. Valvonta ei kuitenkaan ole ainoa poliisin vaikutustapa. Tarvitaan laaja-alaisia ja oikein kohdennettuja toimia parantamaan liikenneturvallisuutta ja torjumaan liikenteessä ilmenevää rikollisuutta.

Poliisin liikenteenvalvontaa tulisi kyetä entistä paremmin suuntaamaan tietojohdoisesti paremmin, jotta vaikuttavuutta ja ennen kaikkea liikenneturvallisuutta kyettäisi valvonnalla parantamaan. Kyse on myös resurssien (kustannus)tehokkaasta käytöstä.

Suomessakin yli kolmannes rattijuopumukseen syyllistyvistä uusii tekonsa. Liikenteessä ilmenevän sääntöjen vastaisen toiminnan voidaankin arvioida johtuvan päihteiden käytön hallintaan ja päihdeongelmaan johtuvasta syys-

tä. Liikenne ei ole elämästä erillinen osa-alue vaan elämän hallinnan ongelmat, terveyden ongelmat tai persoonallisuuden piirteet heijastuvat liikenteessä.

Tähän kirjaukseen on loogista lisätä myös sekakäyttäjien ja huumeuskien määrän kasvu. Kyse lienee laajemmasta sosiaali- ja terveysalan haasteesta ja jopa oikeuspoliittisesta keskustelusta mietojen huumausaineiden kriminalisointiin. Tähän keskusteluun poliisilla ei ole roolia osallistua, vaan voimavaroja lienee tarkoituksenmukaisinta suunnata tehokkaaseen valvontaan ja liikenneturvallisuutta vaarantavan toiminnan ennalta estämiseen ja katkaisemiseen.

Myös viestinnällisillä toimilla, rikostorjunnalla ja lupatoiminnalla voidaan vaikuttaa liikenneturvallisuuteen sekä tiellä ilmenevään rikollisuuteen. Poliisi pystyy vaikuttamaan liikenneturvallisuuteen myös hallinnollisilla- ja pakokokeinopäätöksillä kuten kuljettajan ajo-oikeuteen ja ajoterveyteen liittyvillä päätöksillä sekä ajoneuvoihin kohdistuvilla päätöksillä kuten ajoneuvojen käytön estämisellä.

Viestintä nähdään myös paikallispoliisissa keskeisenä tekijänä vaikuttavan liikenteenvalvonnan kokonaisuudessa. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksessa liikennepoliisisektori tekee saumatonta yhteistyötä poliisilaitoksen viestinnän kanssa.

Liikenteessä ilmenevä rikollisuus on pääosin piilorikollisuutta ja edellyttää paljastuakseen poliisin valvontaa. Poliisin toimilla tavoitellaan liikenneturvallisuuden parantamista sekä liikenteessä ilmenevien rikosten paljastamista ja ennalta estämistä. Liikennevalvonnassa paljastuu myös muuta rikollisuutta.

Itä-Uudenmaan liikennesektori tekee yhteistyötä mm. ulkomaalaispoliisin sekä rikoshyötyä jäljittävän talousrikosyksikön kanssa. Liikenneturvallisuus nähdään sektorilla osana laajempaa rikostorjuntaa ja turvallisuustyötä.

Poliisin tehtävänä on valvoa sääntöjen noudattamista ja turvata osaltaan myös se, että liikennejärjestelmä toimii suunnitellulla tavalla. Esimerkiksi teiden ja katujen nopeusrajoitukset vaikuttavat turvallisuuteen, meluun ja liikenteen päästöihin. Jos tienkäyttäjät eivät toimi liikennesääntöjen osoittamalla tavalla, niin liikennejärjestelmä ei toimi suunnitellusti. Poliisin tehtävänä on valvoa, että tienkäyttäjät toimivat liikennejärjestelmässä suunnitellulla tavalla.

Tässä maininnassa on olennaista se, että paikallispoliisissa tehdään yhteistyötä myös kuntien ja kaupunkien kanssa, esim. koskien nopeusrajoitusten asettamista ja ennen kaikkea kaupunki-infrastruktuurin kehittämistä siten, että liikenneturvallisuus paranisi. Tämä edellyttää jatkuvaa kanssakäymistä alueellisten turvallisuus- ja liikennetoimijoiden kanssa.

2. ”Tieliikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä”

Tämä kirjaus on hyvä strategiaa ohjaava kirjaus paikallispoliisin liikenneturvallisuustyöhön. Keskeisinä tekijöinä on nopeusvalvonta, turvalaitteiden ku-

ten turvavyön käyttämisen valvonta, alkoholi (puhallutukset ym.), matkapuhelimen käytön valvonta.

3. Turvallisuuden tunne

Tähän poliisi voi vaikuttaa pitämällä kiinnijäämisriskin riittävän korkealla. Luottamus ja lainkuuliaisuus vaikuttavat edellyttävän sitä, että kansalaiset kokevat, että sääntöjä valvontaan ja seuraamuksia määrätään.

4. Kuljetusalan harmaan talouden merkitys

Tässä korostuu jo mainittu liikennesektorin aktiivinen yhteistyö talousrikostutinnan kanssa. Lisäksi tulee varmistaa raskaan liikenteen valvonnan tosiasiallinen mahdollisuus tehdä tätä valvontaa.

5. Vaikuttavuudesta

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksessa pyritään lisäämään valvontatyön (VHT- ja LPS -sektorit) vaikuttavuutta yhteistyössä analyysi- ja tiedustelutyön kanssa. Resurssit pitäisi kyetä suuntaamaan tarkoituksenmukaisesti ja tietojohdoisasti. Tässä työssä pyritään huomioimaan myös mainittu Huotarin tutkimus. Kaikenlainen ristiveto muun poliisitoiminnan ja liikenteenvalvonnan välillä tulisi pyrkiä minimoimaan. Poliisilaitoksessa on pyritty lisäämään liikennevalvontaan käytettyä aikaa myös VHT-sektorilla.

6. Liikenneturvallisuuden tilannekuva

Poliisin tilastojen mukaan liikennekuolemia oli Itä-Uudenmaan alueella 28 kappaletta. Tässä asiassa tulisi kiinnittää huomiota niihin tekijöihin, joihin liikennepoliisitoiminnalla kyetään vaikuttamaan. Asiaan liittyy myös ajoterveysnäkökulmia, mutta myös paljon valvontatyöllä parannettavia seikkoja.

7. Liikennetrikokset ja rikkomukset

Liikenteen sääntelyn rikkominen on luonteeltaan piilorikollisuutta. Liikennetrikosten ja -rikosten paljastaminen edellyttääkin pääosin poliisin valvontaa.

Paikallispoliisin näkökulmasta asia näyttää olevan juuri näin. Valvontaa tarvitaan kattavasti alati maantieteellisesti kasvavien kenttäjohtoalueiden joka kolkassa. Toki tietojohdoisuuden kautta kohdetamista tulee pyrkiä terävöittämään, mutta usein liikennepoliisin partioita tarvitaan juuri toimialueen reuna-alueilla. Nämä ovat alueita, joille hälytyspartioiden tehtävät harvemmin suuntautuvat, mutta näkyvää valvontaa silti tarvitaan.

8. Liikenteen päästöt ja melu

Itä-Uudenmaan poliisi saa paljon palautetta alueen asukkailta melusta ja päästöistä. Tämä koskee erityisesti kesäkaudella mopoja ja talvella ”korttelirallia”. Asukkaan vaikuttavat ilmoitusten perusteella kärsivän metelistä, erityisesti öisin. Asia liittyy liikenneturvallisuuteen sekä yleiseen järjestykseen. Ilmoitukset hätäkeskukseen harvoin johtavat poliisin hälytystehtävän syntymiseen ja tästä syystä asiassa korostuukin paikallispoliisin näkökul-

masta ennalta estävä ja näkyvä valvonta sekä riittävä puuttuminen häiriöihin ja rikkomuksiin (mopojen virittäminen, ajonopeus, ajotapa).

9. Liikenneonnettomuuksien syyt ja keskeiset riskitekijät

Kun tarkastellaan vain sellaisia kuolemaan johtaneita moottoriajoneuvoonnettomuuksia, joihin ei liity sairaskohtauksia, tajuttomuutta tai itsemurhia, on aiheuttajana olleista henkilöauton kuljettajista 18 % ollut samanaikaisesti jonkin päihteen vaikutuksen alaisena, ajanut vähintään 10 km/h ylinopeutta ja ollut ilman turvavyötä.

Tässä on tekijöitä, joihin voidaan liikennepoliisitoiminnalla vaikuttaa. Rattijuopumusvalvontaa ja turvalaitevalvontaa suorittamalla. Huolestuttava suuntaus on se, että terveyteen liittyvät riskit ovat lisääntyneet pitkällä aikavälillä.

Alkoholi, huumeet ja muu päihteet ovat merkittävimpiä riskitekijöitä liikenteessä. Päihtyneenä ajamisen lisäksi ajokunto voi olla heikentynyt myös muista syistä, kuten krapulan aiheuttaman väsymyksen ja pitkäaikaiskäytön aiheuttamien kognitiivisten häiriöiden johdosta. Alkoholi voi pahentaa muiden sairauksien oireita (esim. rytmihäiriöalttius) heikentäen ajokykyä. Alkoholin liikakäyttöön voi liittyä tajuttomuuskohtauksia. Alkoholin ja muiden lääkeaineiden yhteisvaikutukset voivat heikentää ajosuoritusta huomattavasti. (Liikenne- ja viestintävirasto 2019)

Tämä korostaa entisestään vaikuttavan ja oikein kohdennetun rattijuopumusvalvonnan merkitystä. Pitkällä aikavälillä olisi parasta kehittää alkolukkojärjestelmää, mutta sitä ennen on asiassa valvonnalla keskeinen merkitys.

Ajonopeudella on monenlaisia vaikutuksia kuljettajan toimintamahdollisuuksiin ja onnettomuuksien seuraamuksiin. Tutkimuksen mukaan nopeuden kasvaessa ajamistehtävä vaikeutuu ja tehtävän vaikeutuessa riskit erilaisiin onnettomuuteen johtaviin virheisiin kasvavat. Nopeuksien kasvun myötä vaaratilanteiden havaitsemiseen ja tunnistamiseen käytettävissä oleva aika lyhenee, välimatkojen ja nopeuksien arviointivirheet kasvavat, päätöksentekoon ja väistötoimenpiteisiin käytettävissä oleva aika ja matka lyhenevät, ja mahdollisuudet törmäyksen välttämiseen jarruttamalla tai ohjaamalla pienenevät.

Edellisen lisäksi myös vaativa ajotapavalvonta sekä ennen kaikkea nopeusvalvonta ovat edelleen keskeinen tekijä huomattavaa ylinopeutta ajavien kuljettajien toiminnan pysäyttämässä ja uskottavan seuraamusjärjestelmän ylläpidossa (sakot, rikosilmoitukset ja ajokiellot).

10. Raskas liikenne

Raskaan liikenteen onnettomuuksiin liittyy merkittävä riskitekijä, koska riski useiden ihmishenkien menehtymiselle on suuri. Onnettomuus raskaan ajoneuvon kanssa johtaa helposti vakaviin seurauksiin.

Liikenteenvalvonnan näkökulmasta osa raskaan liikenteen valvontaa on ajoneuvojen kunnan lisäksi kuljettajien ajo- ja lepoaikojen valvonta. Tätä valvontaa tehdään osana muuta raskaan liikenteen valvontaa, ja siksi tässäkin kohdassa on syytä korostaa sitä, että valvontaryhmillä on tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa valvontaa.

11. Poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuustyön yleiset tavoitteet

Poliisi on yksi liikenneturvallisuustoimija ja tämän vuoksi yhteistyö sekä tietojen vaihtaminen muiden liikenneturvallisuuden parissa toimivien viranomaisten ja järjestöjen kanssa on oleellisen tärkeää. Poliisi tekee liikenneturvallisuustyötä monien sidosryhmien kanssa ja tällä työllä tavoitellaan liikenneturvallisuuden parantamista. Yhteistyö on paikallista, alueellista, kansallista ja kansainvälistä.

Erittäin tärkeä kirjaus johon paikallispoliisin on helppo yhtyä. Yhteistyötä pitää kehittää myös lähipoliisilaitosten kanssa (HEV) sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Myös yhteistyötä alueen asukkaiden kanssa täytyy tehdä jatkossakin. Tässä tukena ovat viestintä ja sosiaalinen media.

Kuten todettu, myös tietojohdoisuutta tulee kehittää. Paikallispoliisin näkökulmasta asiassa korostuu niukkojen resurssien oikeanlainen kohdentaminen.

Osaamisen varmistaminen on osa poliisin strategiaa ja arvoja. Tässä on hyvä suuntaviiva myös paikallispoliisille. Liikenteenvalvonta voidaan nähdä poliisin perustyönä, mutta siihen liittyy myös sellaista erityisosaamista, että ammattimainen liikenneturvallisuustyö on lisäksi poliisiin erityistoimintaa.

Ylikomisario

Timo Leppälä

Komisario

Asko Sartanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.01.2021 klo 10:43. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.